

**Kadınların siyasi haklarına dair Sözleşmenin tasdiki hakkında
kanun lâiyhası ve Hariciye Encümeni mazbatası (1/217)**

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 736/2079

23 . VI . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 9 . VI . 1958 tarihinde kararlaştırılan Kadınların siyasi haklarına dair Sözleşmenin tasdiki hakkındaki kanun lâiyhası ile esbabı mucibesinin ve mezkûr Sözleşmenin asli nüshasının da Hariciye Encümeni dosyasına konulmak üzere birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi Kadın Hakları Komisyonu «Kadınların siyasi haklarına mütedair Sözleşme» tasarısını hazırlamış ve bu tasarı Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun VII nei içtima devresinde kabul edilerek 31 Mart 1953 tarihinde üye devletlerin imzasına sunulmuştur.

Sözleşmenin gayesi, Birleşmiş Milletler üyesi memleketlerde kadınlarla erkeklerin hak eşitliği prensipini gerçekleştirmek üzere, kadınlara, gerek âmme hizmetlerine iştirak, gerekse siyasi haklar mevzuunda erkeklerle müsavâtı temin etmektir.

Sözleşmenin ana hatları şu şekilde hulâsa edilebilir :

Madde 1 : Kadınlar, bütün seçimlerde erkeklerle müsavi bir şekilde rey hakkına sahibolacaklardır.

Madde 2 : Kadınlar, intihapla iş başına getirilmiş her teşekküle seçilme hakkına sahiptirler.

Madde 3 : Kadınlar, bütün âmme vazifelerinin ifasında ve âmme makamlarının işgalinde erkeklerle aynı haklara sahiptirler.

Madde 4 - 11 : Tefsir, tatbik, imza, iltihak, tadil, yürürlüğe girme, yürürlükten kalkma gibi nihai hükümleri muhtevidir.

Şimdiye kadar Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin büyük bir kısmı tarafından imzalanmış veya tasdik edilmiş olan işbu Sözleşme, İcra Vekilleri Heyetininin 11 . IX . 1953 tarih ve 1476 sayılı Kararnamesiyle verilen salâhiyete istinaden 12 Ocak 1954 tarihinde imzalanmıştır.

Memleketimizde kadınlar, seçmek ve seçilmek haklarına sahib olduklarına ve âmme hizmetlerine iştirak ettiklerine göre, Sözleşme hükümleri milli mevzuatımıza uygun olup tasdikıyla Türk sosyal hayatının ileri durumu belirtilmiş olacaktır.

Bu Sözleşmenin tasdiki Yüksek Meclisin tasvibine arz olunur.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Esas No: 1/217
Karar No: 75

22 . I . 1959

Yüksek Reisliğe

Kadınların siyasi haklarına dair Sözleşmenin tasdikı hakkındaki kanun lâyihası, Hükümet mümessillerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Yapılan incelemede; esasen adı geçen Sözleşmenin derpiş ettiği hususlar memleketimizde 1954 ten beri tanınmış olduğundan tasdikı hususunda geç kalınıldığı mülâhazası ile bir an önce kanuniyet kesbetmesi temenniye şayan görülmüştür.

Heyeti Umumiyenin yüce tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Riyasete saygıyla sunulur. Hariciye Encümeni Reisi Mazbata Muharriri

İzmir	Kastamonu
M. Çavuşoğlu	B. Aktas
Adana	Bilecik
H. Eroğlu	E. Çolak
Antalya	B. Onat

Çanakkale	Çanakkale
N. F. Alpkartal	H. Alyot
	İmzada bulunamadı
Çorum	Denizli
K. Terzioğlu	A. Çobanoğlu
Giresun	İzmir
H. Bozbağ	N. Pınar
Kayseri	Kırklareli
F. Köşkeroğlu	Ş. Bakay
Manisa	Mardin
N. Körez	V. Dizdaroğlu
Muğla	Nevşehir
B. Belge	M. H. Ürgüblü
İmzada bulunamadı	
Sakarya	Sivas
H. O. Erkan	E. İmer

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kadınların siyasi haklarına dair Sözleşmenin tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen 31 Mart 1953 tarihli; «Kadınların siyasi haklarına dair Sözleşme» tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini İeraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

9 . VI . 1958
Devlet Vekili

Başvekil
A. Menderes
Devlet Vekili
E. Kalafat

Devlet Vekili ve
Çalışma V. V.
M. Kurbanoğlu

Adliye Vekili
E. Budakoğlu

Millî Müdafaa Vekili
E. Menderes

Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik	Hariciye Vekili F. R. Zorlu
Maliye Vekili H. Polatkan	Maarif Vekili C. Yardımcı
Nafia Vekili T. İleri	Ticaret Vekili A. Aker
Sih. ve İğ. Mua. Vekili Dr. L. Kırdar	Güm. ve İn. Vekili H. Hüsmen
Ziraat Vekili N. Ökmen	Münakalât Vekili F. Uçaner
Çalışma Vekili	Sanayi Vekili
Bas. - Yay. ve Turz. V. ve Sanayi V. V. S. Yırcal	İmar ve İskân Vekili M. Berk

KADINLARIN SİYASİ HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME

Birleşmiş Milletler Andlaşmasında zikredilmiş bulunan, erkeklerin ve kadınların hak eşitliği prensibinin tatbikini temenni eden,

Her ferdin, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla, kendi memleketinin **âmme işlerinin idaresine iştirak etmek ve, eşitlik şartları altında, kendi memleketinin âmme hizmetlerine katılmak hakkını kabul ve, Birleşmiş Milletler Andlaşmasına ve İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi hükümlerine uygun olarak, siyasi haklardan istifade ve bu hakları kullanma hususunda** erkekler ile kadınlara eşitlik tanımayı arzu eyliyen,

Âkîd Taraflar,

Bu maksatla bir Sözleşme akdetmeye karar vermiş olmakla, aşağıdaki hükümler üzerinde mutabık kalmışlardır:

Madde — I.

Kadınlar, erkekler ile eşit şartlar altında, hiçbir farklı muamele gözetilmeksizin, bütün seçimlerde, rey hakkına sahibolacaklardır.

Madde — II.

Kadınlar, erkekler ile eşit şartlar altında, hiçbir farklı muamele gözetilmeksizin, millî mevzuat mucibince teşkil olunacak, halk tarafından müntehap bütün teşekküllere seçilme hakkını haizdirler.

Madde — III.

Kadınlar, eşit şartlar altında hiçbir farklı muamele gözetilmeksizin, millî mevzuat mucibince müesses bütün âmme vazifelerini ifa ve âmme makamlarını işgal hususunda erkekler ile aynı hakka sahibolacaklardır.

Madde — IV.

1. İşbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler üyesi bütün devletlerin ve Genel Kurulun bu maksatla davet edeceği diğer her hangi bir devletin imzasına açıktır.

2. İşbu Sözleşme tasdik edilecek ve tasdiknameler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi olunacaktır.

Madde — V.

1. İşbu Sözleşme, IV neü maddenin birinci fıkrasında sözü geçen bütün devletlerin iltihakına açıktır.

2. İltihak, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine iltihaknamenin tevdi suretiyle vukubulur.

Madde — VI.

1. İşbu Sözleşme, altıncı tasdik veya iltihak belgesinin tevdi tarihini takibeden doksanmı günde yürürlüğe girecektir.

2. İşbu Sözleşme, altıncı tasdik veya iltihak belgesinin tevdiinden sonra Sözleşmeyi tasdik veya ona iltihak edecek devletlerden her biri hakkında, bu devlet tarafından tasdik veya iltihak belgesinin tevdiini takibeden doksanmı günde yürürlüğe girecektir.

Madde — VII.

Bir devlet, işbu Sözleşme maddelerinden biri hakkında inza, tasdik veya iltihak sırasında **ihtirazi kayıt dermeyan ettiği takdirde, Genel Sekreter, bu Sözleşmeye taraf bulunan veya taraf**

olabilecek bütün Devletlere ihtirazi kaydın metnini tebliğ edecektir. Mezkûr ihtirazi kaydı kabul etmiyen her Devlet, tebliğ tarihinden (veya Sözleşmeye taraf olduğu tarihten) itibaren doksan gün zarfında, ihtirazi kaydı kabul etmediğini Genel Sekretere ihbar edebilir. Bu takdirde, Sözleşme, mezkûr Devlet ile ihtirazi kaydı dermeyan eden Devlet arasında yürürlüğe girmeyecektir.

Madde — VIII.

1. Her Âkid Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine göndereceği yazılı bir ihbarla, işbu Sözleşmeyi feshedebilir. Fesih, Genel Sekreterin ihbarı aldığı tarihten bir sene sonra muteber olacaktır.

2. İşbu Sözleşme, Taraflar sayısının altıdan aşağı düşmesini intacedecek fesih ihbarının muteber olduğu tarihten itibaren yürürlükten kalkacaktır.

Madde — IX.

İşbu Sözleşmenin tefsir veya tatbikine mütaallik olup iki veya birkaç Âkid Devlet arasında zuhur eden her hangi bir ihtilâf, müzakere yoluyla halledilemediği takdirde, ilgili Taraflar diğer bir hal tarzında mutabık kalmadıkça, ihtilâfa taraf olanlardan birinin talebi üzerine, halledilmesi için Milletlerarası Adalet Divanına sunulacaktır.

Madde — X.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aşağıdaki hususları Birleşmiş Milletlerin bütün üyelerine ve işbu Sözleşmenin IV nci maddesinin birinci fıkrasında sözü geçen üye olmayan bütün devletlere tebliğ edecektir :

- a) İmzalar ve IV nci maddeye tevfikân alınmış tasdik belgeleri,
- b) V nci maddeye tevfikân alınmış iltihak belgeleri,
- c) İşbu Sözleşmenin VI nci maddeye tevfikân yürürlüğe gireceği tarih,
- d) VII nci maddeye tevfikân alınan tebliğ ve ihbarlar,
- e) VIII nci maddenin birinci fıkrası hükmüne tevfikân alınan fesih ihbarları,
- f) VIII nci maddenin ikinci fıkrasının tatbikinden mütevellit mefsuhiyet.

Madde — XI.

1. İngilizce, Çince, İspanyolca, Fransızca ve Rusça metinleri aynı şekilde muteber olan işbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler arşivine tevdi edilecektir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Sözleşmenin tasdikli birer nüshasını Birleşmiş Milletlerin bütün üyelerine ve IV nci maddenin birinci fıkrasında sözü geçen üye olmayan bütün devletlere gönderecektir.

Hükümetlerince gereği veçhile salâhiyetli kılınmış olan aşağıdaki imza sahipleri New - York'ta imzaya açılan işbu Sözleşmeyi otuz bir Mart bin dokuz yüz elli üç tarihinde imzalamışlardır.